

Lausuntopyyntö: OKM/32/040/2015
Viite: OKM022:00/2015
Asia: Ehdotus museopoliittiseksi ohjelmaksi

Hämeenlinnan kaupungin lausunto ehdotukseen museopoliittiseksi ohjelmaksi

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt lausuntoa työryhmän ehdotukseen museopoliittiseksi ohjelmaksi.

Lausunnossa arvioimme ohjelman toimivuutta kokonaisuutena sekä esitämme huomiomme Hämeenlinnan kaupungin museotoiminnan näkökulmasta.

Museopoliittisessa ohjelmassa esitetty museoalan visio 2030 ”Euroopan ajankohtaisimmat museot” on varsin utopistinen verrattuna resurssien kehitykseen tai visioon museoiden rahoituksesta, joka tämän perusteella olisi siirtymässä entistä enemmän ylläpitäjien ja museoiden itsensä vastuulle. Museon ydintehtävät ja ydinsaamisalueet ovat hämärtyneet suuren vision alle.

Ohjelma varsin pitkälle listaa sitä, mitä museoala tekee tällä hetkellä. Tavoitteen 13 vuoden päähän ei tulisi olla sama kuin nykytilanteen. Saavutettavuus, moniammatillisuus, liikkuvuus, yhteistyö, digitointi ja profiloituminen ovat jo tätä päivää. Museot ovat jo yhteisöllisiä, asukaslähtöisiä ja vuorovaikutteisia resurssiensa mukaisesti. Museoiden sisällöt ja asiantuntijuudet tulee huomioida paremmin lähtökohtana.

Rahoituksen hankkiminen siirtyy aiempaa enemmän museoiden itsensä sekä ylläpitäjien vastuulle. Tällä ilmeisesti pohjustetaan valtionosuuden vähenemistä verrattuna museoiden koko rahoituspohjaan. Museoiden oman rahoituksen kehittäminen edellyttää suurempaa yhteiskunnallista muutosta. Museot ovat perinteisesti olleet yhteiskunnan rahoittamia kulttuuri- ja taidelaitoksia. Museot ovat saaneet kokoelmalahjoituksia, mutta eivät niinkään toimintarahoitusta. Museoille tehtävien lahjoitusten verovapausasia on selvitettävä. Monien museoiden ansaintamekanismit tuottavat vain vähäisiä tuloja. Ohjelmassa kuntia ja muita museoiden ylläpitäjiä halutaan sitouttaa museoidensa toimintaedellytysten kehittämiseen ja hyödyntämiseen strategisina voimavaroina ja alueiden elinvoimaisuuden edistäjinä.

Ohjelmassa korostetaan digitointia. On kuitenkin kyseenalaista, että digitointiin panostetaan runsaasti, vaikka tälläkin hetkellä on nähtävissä että 5-10 vuotta sitten tehty digitointi ei vastaa tämän päivän vaatimustasoa ja edellyttää laajaa uudelleen digitointia. Kaikki ehdotetut toimenpiteet vaativat lisäresursseja. Digitointia on tehty tähän saakka valtionavustuksilla.

Ohjelmassa vastuumuseoiden tulevaisuus jää hyvin tulkinnanvaraiseksi. Tavoitellaanko useampia toimijoita ottamaan vastuuta eri tehtäväalueista vai vahvempia yksiköitä, jotka huolehtivat laajemman alueen palveluista mahdollisesti useamman maakunnan alueella. Herää kysymys pystyykö yksi vastuumuseo tuottamaan sekä taide- että kulttuurihistorialliset palvelut ja asiantuntijatehtävät. Maakunnallinen museotyö ja asiantuntijatyö edellyttävät toiminta-alueen hyvää tuntemusta ja tiiviitä ja vuorovaikutteisia suhteita kentän toimijoihin.

Ohjelmassa taidemuseot ja taidemuseoiden rooli aktiivisina ja ajankohtaisina taidelaitoksina jää täysin taka-alalle. Ohjelmasta puuttuvat museoiden näyttelytoiminta ja valtakunnallinen ja kansainvälinen yhteistyö. Näyttelytoiminta on jo luovaa, kansainvälistä, kokeilevaa ja riskejä ottavaa.

Museoiden nykyinen osaaminen, asiantuntijuus ja vahvuudet tulee hyödyntää tulevaan museoiden osaamisen tarveselvitykseen. Museoiden nelivuotissuunnitelmat ovat jo olemassa ja vahvuudet ja ydinosaaminen niissä on määritelty. Nämä mahdollistavat myös osaamisverkoston hyödyntämisen.

Ohjelman visiossa ”Suomessa on vuonna 2030 Euroopan ajankohtaisimmat museot ja innostuneimmat asiakkaat. Kansalliset museot (Kansallisgalleria, Suomen kansallismuseo ja Luonnontieteellinen keskusmuseo Luomus) vahvistavat entisestään profiiliaan kansainvälisinä toimijoina ja vaikuttajina.” Todettakoon tässä yhteydessä, että valtakunnallisesti monet museot – niin taidemuseot kuin kulttuurihistorialliset museot – toimivat myös kansainvälisesti varsinkin haastavalla ja korkeatasoisella näyttelytoiminnallaan.